

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, dnia 19 maja 2020 r.

BSA II-021-103/20

03980200340915
RPW/16023/2020 P
2020-05-22

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

Przewodniczący

Komisji Ustawodawczej

w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 3 kwietnia 2020 r., BPS.DKS.KU.0401.15.2020 działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (j.t. Dz.U. z 2019r. poz. 825) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *projektu ustawy o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk senacki nr 91).*

Z poważaniem

dr hab. Aleksander Stępkowski

Sędzia Sądu Najwyższego

p.o. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego

OPINIA

o senackim projekcie ustawy z dnia 13 marca 2020 r. o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego

Niniejsza opinia dotyczy senackiego projektu ustawy z dnia 13 marca 2020 r. o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego, który został przesłany Pierwszemu Prezesowi SN przy piśmie Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu z dnia 3 kwietnia 2020 r., nr BPS.DKS.KU.0401.15.2020.

1. Cele projektu i ich ocena

Projekt opiniowanej ustawy – jak podkreśla się w jego uzasadnieniu - ma na celu:

- a) przyspieszenie postępowań w zakresie przyznawania kompensat oraz zaliczek przyznawanych na ich poczet, poprzez określenie maksymalnych terminów rozpoznawania takich spraw przez sądy orzekające w tych sprawach;
- b) pośrednie wskazanie w ustawie o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych możliwości dochodzenia zaliczki na poczet kompensaty drogą zabezpieczenia roszczenia na podstawie art. 753¹k.p.c.;
- c) rozszerzenie dochodzonej zaliczki w drodze zabezpieczenia roszczenia o możliwość dochodzenia rekompensaty za utracone zarobki lub inne środki utrzymania;
- d) wprowadzenie obowiązku informowania pokrzywdzonych przestępstwem o możliwości ubiegania się o uzyskanie zabezpieczenia na poczet kompensaty państwowej.

Tak sformułowane cele zasługują na aprobatę, gdyż ich realizowanie zapewni ofiarom przestępstw szybkie uzyskanie środków finansowych w ramach rekompensaty za straty lub koszty będące skutkiem doznania ciężkiego lub średniego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego czynem zabronionego.

2. Zmiany w ustawie o państwowej kompensacie

Mając na uwadze konieczność przyśpieszenia postępowań, zasadnie proponuje się, by sąd orzekający w przedmiocie kompensaty rozpoznał sprawę o jej przyznanie nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia wpływu wniosku (proj. art. 8 pkt 4b). Takie określenie tego terminu jest wyważone; uwzględnia słuszny interes ofiary i realne możliwości wydania orzeczenia przez sąd. Respektowanie go powinno skrócić czas merytorycznego rozstrzygnięcia wniosku o kompensatę. Jednak samo zakreślenie terminu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie rozwiązuje w pełni problemu, gdyż wypłata kompensaty może przedłużyć się i to znacznie z powodu zbyt długo trwającego postępowania odwoławczego. W związku z tym celowe byłoby zakreślenie terminu do rozpoznania apelacji na poziomie 3 miesięcy. Zgodnie bowiem z art. 12 tej ustawy wypłata świadczenia następuje w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. W wypadku rozpatrzenia przez sądy sprawy w czasie zbliżonym do tak określonych maksymalnych granic tych terminów, ofiara uzyskałaby kompensatę najpóźniej po upływie 10 miesięcy, co i tak pewnie nie dla niej satysfakcjonujące, ale bynajmniej zna perspektywę czasową jej otrzymania.

Przyśpieszeniu otrzymania chociażby tymczasowo części dochodzonej kompensaty służy określenie terminu do rozpoznania wniosku o zabezpieczenie roszczenia o przyznanie państwowej kompensaty, które ma nastąpić nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wpływu do sądu wniosku o zabezpieczenie (proj. art. 12a). Jest to termin realny z perspektywy stosowania prawa i zasługuje na akceptację.

3. Zmiany w kodeksie postępowania cywilnego

Projekt przewiduje zmianę art. 753¹ § 1 pkt 9 dotyczącego zabezpieczenia roszczeń o przyznanie państwowej kompensaty przez rezygnację z zastrzeżenia, że może ono obejmować tylko pokrycie w części niezbędnych kosztów leczenia, rehabilitacji lub pogrzebu oraz rozszerzenie jej zakresu o pokrycie utraconych zarobków lub innych środków utrzymania. W

aktualnym brzmieniu przepis ten nie obejmuje wszystkich komponentów kompensaty, ograniczając je do wymienionych w art. 3 pkt 2 i 3 cyt. ustawy o państwowej kompensacie, gdyż pomija utracone zarobki lub inne środki utrzymania określone w pkt 1 tego przepisu. Słusznie w uzasadnieniu projektu podkreśla się, że „w przypadku osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą lub utrzymujących się z pracy dorywczej, szkoda na zdrowiu wyrządzona czynem zabronionym może skutkować nagłą i natychmiastową utratą źródła dochodu oraz drastycznym pogorszeniem sytuacji majątkowej takich osób” (s.3).

4. Zmiany w kodeksie postępowania karnego

W kodeksie postępowania karnego zasadnie proponuje się nowelizację art. 300 § 2 określającego pouczenia pokrzywdzonego o jego uprawnieniach przez dodanie ubiegania się o uzyskanie zabezpieczenia na poczet roszczenia o przyznanie państwowej kompensaty (proj. art. 3). W ten sposób usuwa się istniejącą lukę w tym zakresie, mimo że w art. 753¹ § 1 pkt 9 k.p.c. jest przewidziana możliwość złożenia przez pokrzywdzonego wniosku o zabezpieczenie roszczenia o przyznanie państwowej kompensaty. Ze względu na zachowanie jednolitości terminologicznej zasadne jest posłużenie w propozycji zmiany art. 300 § 2 nomenklaturą pojęciową zawartą w art. 753¹ § 1 pkt 9 k.p.c. Mając powyższe na uwadze należy proponowany zwrot uzupełniający art.300 § 2 zastąpić sformułowaniem: „wnioskowanie o zabezpieczenie roszczeń o przyznanie takiej kompensaty”. O to uprawnienie powinien być także poszerzony katalog pouczeń zawarty w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 514). Gwarancją dokonania tego jest art 5 proj. ustawy, z którego *mutatis mutandis* wynika że przepisy tego rozporządzenia zachowują moc do dnia wejścia w życie nowego rozporządzenia, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

5. Przepisy przejściowe

Nie nasuwają zastrzeżeń przepisy przejściowe. Zasadnie przyjęto, że przewidziane w projekcie ustawy terminy są liczone od dnia wejścia w życie ustawy, a zmieniony zakres zabezpieczenia stosuje się również do spraw o przyznanie kompensaty lub zabezpieczenia, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy (proj. art.4).